

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

استان تهران شهر تهران مدرسه علمیه تخصصی امام حسن مجتبی علیه السلام

عنوان

تبیین آیه صادقین (۱۱۹ توبه) برامامت و

عصمت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از

دیدگاه آیت الله جوادی آملی وفخررازی

استاد راهنما

آقای مهدیان فر

نگارنده

رقیه جعفری یزنی

تاریخ تدوین

۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ
أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالأَئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مِنْ وَلَدِهِ؛ ستایش مخصوص خداوندی است که ما را به این (همه
نعمتها) رهنمون شد؛ و اگر خدا ما را هدایت نکرده بود، ما (به اینها) راه نمی یافتیم، ستایش خدای
را که ما را از متمسکین به ولایت علی بن ابی طالب و امامان معصوم^{علیهم السلام} از نسل ایشان قرار
داد.

تقدیم

تحفه‌ای است بی‌مقدار، هدیه به ملیکه دو سرا و سیده‌الاماء حضرت نرجس خاتون سلام الله علیها، همان صدفی که در دریای ولایت آل الله گوهر یکدانه عالم را در خود پروریده و پادشاه تاج‌دار عوالم ملک و ملکوت و جبروت را مادرشد.

گل بوته‌ای که در فصل خزان و برگ ریزان به بار نشست و گل نرگس یکدانه به ارمغان آورد تا به عالم بشارت آمدن بهار را بدهد و به امید فرج فرج هر چه نزدیک آقا و مولایمان حضرت مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف ان شاء الله.

تقدیر و تشکر

تقدیر و سپاس از؛

* خداوند رحمان که به این بنده کمترین، توفیق تحصیل علم و معارف دینی عنایت فرمود و توان انجام این پژوهش را بذل نمود.

* تمام اساتیدی که از ابتدای تحصیل در دروس علوم دینی نقش استادی برای این بنده حقیر را داشتند مخصوص استاد محترم راهنمادانشمند فرزانه جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای مهدیان فر که با راهنمایی عالمانه و دقیق، تّوأم با مهربانی و متانت تمام در راستای پژوهش این مسأله بنده را یاری نمودند.

* از مسئولین محترم مربوطه که با مساعدت و تلاش فراوان زمینه‌ی انجام اینگونه پژوهش را فراهم نمودند.

* از خانواده‌ی عزیزم که در این مدت بنده را کمک و یاری نمودند.

۱۵. حلبی، محمود، ریحانه ملکوت، بی جا، ۱۳۹۴.
۱۶. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران: انتشارات روزنه دوم، ۱۳۷۷.
۱۷. ذهبی، محمود رضا، تاریخ الاسلام، بی جا، ۱۴۰۷ ق.
۱۸. ساعدی خراسانی، محمدباقر، ترجمه ارشاد، تهران: اسلامی، شیخ مفید، ۱۳۸۰.
۱۹. سجاری، سید جعفر، فرهنگ معارف اسلامی، انتشارات شرکت مؤلفان و ترجمان ایران، ۱۳۶۷.
۲۰. سیاح، احمد، سیاح، چاپ اسلام، ۱۳۶۸.
۲۱. طباطبائی، سیدمحمدحسین، المیزان، قم: بنیاد علمی و فرهنگی علامه طباطبائی، ۱۳۶۷ ش.
۲۲. طبرسی، فضل بن حسن، ترجمه تفسیر مجمع البیان، ترجمه احمد بهشتی، تهران: فراهانی، ۱۳۷۳.
۲۳. فضایی، یوسف، مناظرات امام فخررازی درباره مذاهب اهل سنت، بی جا، ۱۳۶۰.
۲۴. فیض کاشانی، ملامحسن، ترجمه المحجۀ البيضاء، ترجمه محمدصادق عارف، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۷۳ - ۱۳۷۹.
۲۵. قراملکی، محمدحسن قدردان، پاسخ به شبهات کلامی، دفتر چهارم، چاپ هفتم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، بی تا.
۲۶. مشکور، محمد جواد، مترجم کتاب فرق الشیعه، بی جا، ۱۳۶۸.
۲۷. مصباح یزدی، محمدتقی، راه و راهنماشناسی، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۵.
۲۸. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر موضوعی قرآن کریم، نشر معارف، ۱۳۹۹.
۲۹. _____، تفسیر نمونه، طهران: انتشارات الاسلامیه، ۱۳۵۳ ش.
۳۰. _____، قرآن حکیم و شرح آیات منتخب، چاپ سوم، قم: انتشارات اسوه، ۱۳۸۹.
۳۱. نجفی خمینی، محمدجواد، تفسیر آسان، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۹۸.
۳۲. نراقی، ملا محمد تقی، گزیده جامع السعادات، سال ۱۲۰۹ ق.

(ب) کتب عربی

۳۳. ابن خلدون، عبدالرحمن بن محمد بن محمد، تاریخ ابن خلدون، بیروت: دارالفکر، بی تا.

۳۴. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، چاپ اول، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۴۲۶ق.
۳۵. ابومنصور حسن بن یوسف بن حلی معروف به علامه حلی، باب حادی عشر، بی جا، بی تا.
۳۶. ایبیری، ابراهیم، الموسوعة القرآنیة، چاپ اول، قاهره: مؤسسه سجل العرب، ۱۴۰۵ق.
۳۷. آلوسی، سید محمود، روح معانی فی تفسیر القرآن العظیم، مؤلف محمود افندی، بی جا، بی تا.
۳۸. آمدی، سیف الدین، اباکار الافکار، به تحقیق: احمد محمد مهدی، قاهره: دارالکتب، ۱۴۲۳ق.
۳۹. ایجی، میرسید شریف، شرح المواقف، قم: شریف الرضی، ۱۳۲۵ق.
۴۰. تفتازانی، سعدالدین، شرح المقاصد، چاپ اول، قم: شریف الرضی، ۱۴۰۹ق.
۴۱. جرجانی، علی بن محمد، التعریفات، تحقیق: عادل انور خضر، چاپ اول، بیروت: دارالمعرفه، ۱۴۲۰ق.
۴۲. جوهری اسماعیل بن حماد، معجم، چاپ سوم، بیروت: دارالمعرفه، ۱۴۲۹ق.
۴۳. الحسکانی، الحاکم، شواهد التزیل، مؤسسه الطبع و النشر، بی تا.
۴۴. حلی، حسن بن یوسف، کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد، مؤلف: خواجه نصیرالدین طوسی، بیجا، بی تا.
۴۵. الرازی، ابوالحسین احمد بن فارس، معجم مقاییس اللغة، محقق: عبدالسلام محمد هارون، دارالفکر، ۱۳۹۹هـ.
۴۶. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ القرآن کریم، تحقیق: صفوان عدنان الداودی، چاپ ششم، قم: ذوی القربی، ۱۴۳۱ق.
۴۷. _____، مفردات الفاظ قرآن، بیروت - دمشق: دارالحکم، ۱۴۲۹.
۴۸. راوندی حسنی، سید ابوالرضا فضل الله بن علی، منهاج البراعه، بی جا، ۱۳۹۴ش.
۴۹. ربانی گلپایگانی، علی، امامت در بینش اسلامی، قم: مؤسسه بوستان کتاب، المسلك فی اصول الدین، آستانه الرضویه المقدسه، مجمع البحوث الاسلامیه، ۱۳۷۳هـ، ۱۴۱۴ق.
۵۰. رجایی، سید مهدی، رسائل المرتضی، قم: دارالقرآن الکریم، مکتبه آیت الله العظمی المرعشی النجفی، ۱۴۲۱.
۵۱. زبیدی، محمد بن محمد مرتضی، تاج العروس جواهر القاموس، بیروت: دارالهدایه، ۱۳۸۵ق.

۵۲. زمخشری، محمود بن عمر، الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاول، الطبعة الرابعة، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۲۰۰۶م.
۵۳. شبر، عبدالله، تفسیر القرآن الکریم، چاپ ششم، قم: دار الهجره، ۱۳۷۹.
۵۴. الشیخ الصدوق، محمد بن علی ابن بابویه، الخصال، قم: جامعه مدرسین، ۱۳۶۲.
۵۵. الشیخ المفید، السکت الاعتقادیه، کتابخانه مدرسه فقاہت.
۵۶. الشیخ طوسی، الرسائل العشر در رسالهی الاعتقادات، کتابخانه مدرسه فقاہت.
۵۷. صاعد الای، اشرف الدین، رساله الحدود و الحقائق، نشر بغداد مطبعه المعارف، بی تا.
۵۸. طباطبائی، سید محمدحسین، المیزان، قم: جماعه المدرسین فی حوزه العلمیه، ۱۳۶۶.
۵۹. طبرسی، فضل بن حسن، جوامع الجامع، انتشارات دانشگاه تهران و مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، ۱۳۷۷.
۶۰. طبری، ابن جریر، تاریخ الطبری، دارالتراث، بی تا.
۶۱. طوسی، خواجه نصیرالدین، تلخیص المحصل، رساله الامه، ربانی گلپایگانی، امامت در بینش اسلامی، چاپ چهارم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۲.
۶۲. طب، عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران، موسسه سبطین، ۱۳۸۶.
۶۳. عروسی حویزی، عبدالعلی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، چاپ هاشم رسولی همدانی، قم، ۱۳۸۵.
۶۴. العسکری الشیخ مفید، محمد بن محمد النعمان، الجمل التاریخ و الجغرافیا، ۱۴۱۴.
۶۵. فخرالدین بن محمد طریحی، مجمع البحرین، تحقیق: سید احمدالحسینی، چاپ اول، تهران: مکتبه المرتضویه، ۱۳۷۵.
۶۶. فخررازی، محمد بن عمر، الأربعین فی أصول الدین، قاهره: مکتبه الکلیات الأزهریه، ۱۹۸۶م.
۶۷. _____، البراهین فی علم الکلام، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۲.
۶۸. _____، التفسیر الکبیر فخررازی، بیروت - لبنان: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۱ه.ق.
۶۹. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، تحقیق مهدی المخزومی و ابراهیم السامرائی، چاپ دوم، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۲۶ق.

۷۰. فیومی، احمد بن محمد بن علی المقرئ، المصباح المنیر فی غریب الشرح الكبير للراضی، هجرت، ۱۳۸۳.

۷۱. قرشی، سیدعلی اکبر، احسن الحديث، چاپ سوم، تهران: بنیاد بعثت، ۱۳۷۷.

۷۲. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، تحقیق: طیب موسوی جزایری، چاپ سوم، قم: دارالکتاب، ۱۴۰۴.

۷۳. کلینی، محمد بن یعقوب، الروضة من الکافی، ج ۲، ترجمه: محمدباقر کمره ای، تهران: کتاب فروشی اسلامیة، ۱۳۸۲.

۷۴. _____، الکافی، قم: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۸.

۷۵. مدرس تبریزی، محمدعلی، صاحب ریحانه الادب، ج ۳، بی جا، ۱۳۲۸، ص ۱۹۲.

۷۶. مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، قم: مرکز نشر کتاب، ۱۳۹۸ق.

۷۷. معلوف، لوئیس، المنجد فی اللغة، چاپ اول، تهران: انتشارات فرحان، ۱۳۷۹.

۷۸. منتصر انیس، ابراهیم و عبدالحلیم، معجم الوسیط، ترجمه: محمد بندر ریگی، چاپ دوم، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۸۶.

ج) مقالات

۷۹. ایلقار، اسماعیل زاده، «تفسیر تطبیقی آیه «مع الصادقین» از دیدگاه فریقین»، نشریه حکمت و فلسفه اسلامی، ش ۱۳ و ۱۴، بهار و تابستان ۱۳۸۴.

۸۰. پوربهرامی، اصغر، مواضع سه گانه امام فخررازی پیرامون مهدویت، دوفصلنامه پژوهشهای قرآنی و حدیث، ش ۸، ۱۳۸۸، ص ۲۵-۴۲.

۸۱. سلطانی پور، فاطمه، «استدلال به آیه صادقین در اثبات وجود مستمر حجت الله و نقد شبهات، نشریه مطالعات قرآنی نامه جامعه، ش ۱۲۶، تابستان ۱۳۹۷.

۸۲. سیاوشی، کرم، ایزدی، محمدعلی، «بازکاوی مصداق «صادقین» در آیه «کونوا مع الصادقین»، نشریه مطالعات تفسیری، پاییز ۱۳۹۸.

۸۳. مؤیدی، علی، «اثبات ضرورت امام معصوم در هر زمان براساس آیه صادقین»، نشریه مطالعات مهدویت، ش ۴۵، پاییز ۱۳۹۸.

د) پایان نامه

۸۴. اکبری، محمد، بررسی تطبیقی مفهوم و مصادیق آیه «صادقین»، قم: دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، کارشناسی ارشد، ۱۳۹۵.

۸۵. ذوالفقاری، محمدتقی، عصمت امام از نظر شخصیت معتزلی، اشعری و شیعی (قاضی عبدالجبار همدانی، امام فخررازی و خواجه نصیرالدین طوسی)، استاد راهنما: علی اکبر شایسته نژاد، ۱۳۹۰.

۸۶. شفق، اسدالله، نقد و بررسی بحث امامت در کتاب البراهین فی علم الکلام فخررازی، استاد راهنما: حسن یوسفیان، دانشگاه جامعه المصطفی العالیه، دانشگاه الهیات و معارف اسلامی کارشناسی ارشد، ۱۳۸۶.

۸۷. غلامی، ابوالفضل، مسأله عصمت پیامبران از دیدگاه علامه طباطبائی در تفسیر المیزان و امام فخررازی در تفسیر کبیر، استاد راهنما: رمضان مهدوی آزادینی، دانشگاه مازندران، کارشناسی ارشد، ۱۳۹۰.

ر) سایت‌ها

۸۸. کتابخانه مدرسه فقاقت.

۸۹. www.ensani.ir

۹۰. www.noormags.ir

۹۱. www.ganj.irandoc.ac.ir